ÖNSÖZ

Bir araştırmacı-gazeteci ve edebiyatçı olarak böyle bir çalışmayı kendi ana dilime de sahip çıkmak istemem sebebiyle yapıyorum. Dilbilimci değilim, can çekişen ana diline sevdalı bir yazar, bir şairim. 2023 itibariyla otuz altı küsür yıllık bir yazın hayatına, deneyimine sırtını vererek bu dille ilgili kayıtlara katkıda bulunma çabası sayabilirsiniz. Bu çalışmanın ilgili kitleye ulaşma yöntemi olarak matbu bir kitap formatının gereksiz, işlevsiz kalacağı sonucuna vardım. Görünen o ki bu konuda kilitlenmem gereken ağırlıklı tarz şuydu: Çevrimiçi bir kanalla mümkün mertebe çok sayıda ilgili insana hiçbir engel koymaksızın ve en ufak bir bedel ödetmeksizin ulaştırmak! Bu dille ilgili çalışmalarını kitap halinde basanlar ya da bastıranlar beni affetsinler.

Çalışmamın bölümlerini bu pencereden parça parça yayımlayacağım. Yakın zamanlara kadar her türlü baskı ve yasağa maruz bırakılmış, dolayısıyla çok büyük oranda unutturulmuş kadim bir dilin dilbilgisini ortaya çıkarmak çok kolay olamıyor, kesinlikle bir çırpıda yapılabilecek bir iş değil. Bu dili ölümden kurtarma sürecinin bilinen ve bilinmeyen kahramanları önemli başarılar kat ettiler ve bu çabalarını sürdürüyorlar. Elbette, bu sürecin henüz giderilmemiş birçok eksiği var. Yine, önemli oranda yanlışlarla karşı karşıya olunduğu da bir gerçek.

Bu nedenledir ki bence Zazaca/Kırmancça'yla ilgili her bir kurum ve kişi, nasıl bir çaba içinde olabiliyorsa, onu söz konusu sürecin bir parçası yapma düşüncesiyle sürdürmelidir. Farklı görüşler, dilin özüne uygun çözümlere odaklanabilmenin ilerletici zemini olarak kabul görmelidir. Okumakta olduğunuz çalışma, Zazaca/Kırmancça'yı daraltan, sınırlayan, fakirleştiren her türlü perspektife kapalıdır. Bugüne kadar bu dil için yapılan her türlü bilgi, belge, kanıtlardan yararlanmayı esas almaktadır.

Katkısından faydalandığım her kurum ve kişi, buradan sürekli güncellenerek zikredilecektir. Şu ana kadar destek alınan kişi ve kaynaklar şunlar oldu: Mesut Asmên Keskin *(Zonê Ma Zanena? / Kurs-Ders Kitabı)*, C. M. Jacobson *(Rastnustena Zonê Ma, Dilbilgisi Kitabı)*, Vate Çalışma Grubu *(Türkçe-Kırmancça [Zazaca] Sözlük)*, Ludwig Paul *(Zazaca'nın Dilbilgisi – Çermik-Siverek Ağzı, Dilbilgisi Kitabı)*, Eren Kılıç – Kamer Söylemez *(Naskena? – Resimli Dizi Sözlükler)*; Hawar Tornêcengi, Yenok İdris Solmaz, İbrahim Özdek, Gülüzar Şimşek, Qemera Bariye.

Zazaca/Kırmancça'nın gramatiğiyle ilgili bilgileri, dilin yazıdaki halini yeni öğrenenlerin faydalanabilecekleri bir sadelik ve açıklıkla aktarmaya özen gösteriyorum. Dilinden uzaklaşmış ya da tamamen unutmuş insanları bir dilbilgisi kuralları karmaşasıyla yüz yüze bırakmak, onların ana dillerini öğrenecekleri varsa da bunu engellemeye hizmet eder. Ne yazık ki bu dille ilgili yürütülen çabaların önemlice bir kısmı, böyle bir negatif işlev yüklü. 2005'ten beridir Zazaca/Kırmancça kursları eğitmenliği yapan biri olarak başvurduğum kimi eğitim malzemelerinde de buna tanıklık ediyorum.

Zazaca/Kırmancça'nın dilbilgisinin öğrenilmesine hizmet etmesi amacıyla girişilen bu çalışmada önemsenen noktaların başlıcalarını sıralamakta fayda var:

- Ben bu çalışmada, üstesinden gelebileceğime inandığım Kuzey Lehçesi'ni esas alıyorum.

- Dilbilgisel her bir açıklamayı mümkün mertebe örnek sözcük, deyim ve cümlelerle sunuyorum.

- Söz konusu olan Zazaca/Kırmancça gibi bir dilse, devlet (ya da resmî) dil ve yaygın eğitim dili konumunda olan dillerle ilgili dilbilgisel çalışmalardan farklı bir çalışma yapılmak zorunda. Örneğin, fiil zamanlarının hem şematik hem de çekim halinde verilmesi gibi. Ya da zamanların bolca örneklerle açıklanmaya çalışılması gibi.

- Bu çalışmayı, Zazaca/Kırmancça dilinde kurs veren eğitimcilerin (eğitmenlerin) kursun katılımcılarına yardımcı kaynaklardan biri olarak önerebileceklerini umuyorum.

Hali hazırda bu dili öğrenmek isteyenlerin çoğunluğu, bunu kendi kendine yapmak durumunda. Çok azı ise düzensiz kursları takip ederek öğrenme sürecini hızlandırmak istemekte. Buradaki dilbilgisel çalışmanın -elbette kendi çapında- bu geniş kesime yararlı olmasını diliyorum.

Hepimize kolay gelsin!

Hüseyin A. Şimşek
huseyin.simsek@gmx.at